

Κένταυρος Χείρων ο Κύπριος

Στη

νότια μετώπη του Παρθενώνα απεικονίζεται η πάλη μεταξύ των Λαπιθών -μιας φυλής της Θεσσαλίας- και των Κενταύρων, η πάλη δηλαδή μεταξύ ανθρώπου και ζώου. Κατά την αρχαιοελληνική φιλοσοφία, ο ψυχικός κόσμος του ανθρώπου αποτελείται από τη λογική, το συναίσθημα και τη βούληση. Ο άνθρωπος ζει σωστά όταν η λογική του προσδιορίζει το συναίσθημα και τη βούλησή του. Τότε ο ψυχικός του κόσμος λειτουργεί κατά λόγο, τα τρία μέρη συν-κινούνται αρμονικά προς πραγμάτωση του υπαρξιακού του προσανατολισμού. Αντίθετα, όταν το παθητικό μέρος της ψυχής -το συναίσθημα και η βούληση- υποτάσσει και προσδιορίζει τη λογική, τότε ο άνθρωπος εκπίπτει στην κατάσταση του ζώου. Σύμβολο της έκπτωσης αυτής είναι ο κένταυρος, μισός άνθρωπος και μισό ζώο. Ιδού γιατί ο αρχηγός των κενταύρων ονομάζεται Χείρων: η έκπτωση στη ζωώδη κατάσταση είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να πάθει ο άνθρωπος. Τοποθετώντας, έτσι, τη μάχη Λαπιθών και Κενταύρων στον Παρθενώνα, η αρχαία ελληνική σκέψη προειδοποιούσε κάθε άνθρωπο για τον διαρκή κίνδυνο που τον απειλούσε: να πολιτεύεται στη ζωή μονομερώς, ήτοι μόνο με το συναίσθημα ή τη βούληση.

Στην Κύπρο θα ανέμενε κάποιος ότι η οικονομική κρίση θα αποτελούσε έναυσμα για βαθύ αναστοχασμό για τα συμβαίνοντα στον τόπο, για ουσιώδη διάλογο για τις συμφορές που μας βρίσκουν. Η αφαίμαξη της οικονομίας των Κυπρίων ήταν πρωτοφανής και όμως η ορθή αντίδραση ήταν ελάχιστη.

Ένας πιθανός λόγος, μεταξύ άλλων, που ερμηνεύει το φαινόμενο αυτό, είναι ότι πλείστοι άνθρωποι δεν συναρμόζουν σωστά τη λογική με το συναίσθημα και τη βούληση. Έτσι, όταν συμβεί κάποια καταστροφή αγανακτούν και θυμώνουν, αλλά

δεν θέτουν το όλο ζήτημα υπό τη βάσανο της λογικής. Έτσι, όταν το συναίσθημα ξεφουσκώσει, δεν έχει αναδειχθεί αυτό που έχει άμεση ανάγκη ο τόπος: μια εναλλακτική πρόταση ζωής.

Εναλλακτικές προτάσεις ζωής κομίζει μόνο ο καθολικός λόγος, η κριτική σκέψη, το έλλογο συναίσθημα, η έλλογη βούληση, που κρίνει και συγκρίνει, αναλύει και συνθέτει, μελετά δεδομένα και δημιουργεί νέα, σχεδιάζει και ανασχεδιάζει. Η καθολική θέαση της ζωής διαμορφώνει λειτουργικούς θεσμούς και οργανώνει κοινωνικές δομές, διακρίνει το επιθυμητό από το απορριπτέο, άγει στον δημιουργικό διάλογο. Με την εποπτεία του καθολικού λόγου καλλιεργούνται συνειδήσεις ικανές να εργαστούν για την κοινωνική συνοχή και τη συλλογική προκοπή. Μόνο τότε καταξιώνονται το συναίσθημα και η βούληση, μιας και συντονίζονται με τη λογική για την επίτευξη συγκεκριμένης υπαρξιακής στοχοθεσίας.

Συνεπώς, για να προχωρήσει ένας τόπος χρειάζεται έλλογη θέαση που να αμφισβητεί τις βεβαιότητες και να επαληθεύει εμπειρικά ό,τι θεωρείται ορθό• που να συγκρούεται με όλα εκείνα που διαμορφώνουν ανθρώπους εγκλωβισμένους στα ασήμαντα και τα ευτελή. Ο τόπος χρειάζεται μια άλλη εκδοχή της ζωής, τη φανέρωση ενός άλλου ανθρωπολογικού παραδείγματος, πέραν του κτητικού ατομικισμού και της ακτητικής μαζοποίησης. Πράγμα που σημαίνει όραμα για μια άλλη κοινωνική συνθήκη, για μια άλλη αντίληψη για τη σχέση εαυτού και ετέρου. Χρειάζεται μια πρόταση ζωής που να συμπλέκει δημιουργικά την ελευθερία και τη δικαιοσύνη, το πρόσωπο και την κοινωνία, το τοπικό και το παγκόσμιο, το εθνικό και το οικουμενικό. Η άρδευση από οτιδήποτε αληθινό θα συμβάλει στη φανέρωση μιας βιωτής που δεν θα είναι απλώς αμήχανη αντίδραση στην καταναλωτική εκδοχή του βίου αλλά κατάφαση μιας άλλης θεώρησης της ζωής. Με άλλα λόγια, η πραγματική αλλαγή συνεπάγεται θέση και όχι αντίθεση, δράση και όχι αντίδραση. Η έλλογη πράξη και ο έμπρακτος λόγος μπορούν να συμβάλουν καίρια στην κατάδειξη μιας άλλης προοπτικής, όπου όλα θα υπηρετούν συγκεκριμένες ανάγκες συγκεκριμένων ανθρώπων.

Τα πιο πάνω προϋποθέτουν πολιτισμό και όχι πολιτιστικές εκδηλώσεις• ενοποίηση θεώρησης της ζωής και όχι ασύνδετες πτυχές της. Σε τελική ανάλυση προϋποθέτουν καθολική αγωγή και όχι μερική εκπαίδευση. Διαφορετικά ο Κένταυρος Χείρων ο Κύπριος θα ταλαιπωρεί τους ανθρώπους και θα καταστρέφει τον τόπο.

Του Σταύρου Σ. Φωτίου, καθηγητή στο Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Πηγή: churchofcyprus.org.cy